

Croatian A: literature – Higher level – Paper 1
Croate A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Croata A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite književnu analizu **jednog** od ova dva teksta:

1.

Prije samo tjedan dana izležavala sam se na opustošenoj plaži u podnožju betonskih kabina s ružnim, ruzinavim vratima. Solju nagrižene fasade žarkih i raznolikih boja ukazivahu na minulo vrijeme komunističkih pamfleta i obijesnu sreću neimaštine. *Cuba libre!* Za jedno prosječno dalmatinsko ljetovalište pokleklo pod zamahom recesijske estetike ovakvo mjesto pod suncem
5 bilo je sto posto nadrealno. Bar je tako izgledalo. Jedino su zapadnjački brendovi automobila parkiranih posvuda po rekreacijsko-pješačkoj zoni i miris skupocjenih krema protiv štetnih UV zračenja podsjećali na ovdje i sada. Pred mojim nezainteresiranim očima svakodnevno se odvijala povijest jedne devastacije. U to ime sam radije, nosom uronjena u tirkizni ručnik, plutala po raskošnim krajobrazima uspomena.

10 Mjesto radnje: isto. Vrijeme radnje: tridesetak bezbrižnih godina unatrag. Nivea iz plitke, plave kutije, rastrackana u debelim, bijelim naslagama po gologuzoj dječurliji, uzbibani podbraci brkatih očeva umašćeni pohanim batacima i mastilom Slobodne Dalmacije, zadrigli cvrčci u zapaljenim krošnjama verglaju monotonu melodiju kasnosrpanjske fjake. Histerični glasovi socijalističkih majki, njihova nedepilirana pazuha skorena od soli, bdiju nad našim
15 podnevnim drijemežom kao velike morske alge, a smrad benzina kupljenog na bonove, škovace i rastočeni opušci *Filtera 160* koje je jutarnja plima nanijela na šljunčani nasip, dočaravaju ljeto na jugoslavenskoj rivijeri. Taj su omraženi prefiks mogli opravdati jedino Bosanci, Beograđani i nešto sitno Slovenaca koji su u to vrijeme gradili vikendice na Jadriji. Po svemu drugom ona nije bila ni rivijera, ni inozemna, ni tuzemna, a kamoli jugoslavenska. Jadrija je oduvijek –
20 često na svoju nesreću – pripadala lokalnom stanovništvu. Po tom je pitanju u zadnjih trideset godina sve ostalo isto. A kao posljedica istog i sve drugo je ostalo isto. Možda malo gore, jer vrijeme je neprijatelj nepomičnih stvari. Zato mi je drago mjesto na svijetu. Kad krene bura u listopadu, živalj se raseli po gradovima, trafika i dućan dobiju katanac, tko želi preživjeti trebao bi posjedovati nosalomljiv karakter i urođenu vedrinu. Boravak na neodređeno vrijeme mogao
25 bi imati kobne posljedice za početnike i neupućene. [...] Upravo u jednom od tih blaženih trenutaka – da li zbog oronulih kabina, oguljenog crvenog laka s nožnih prstiju ili sveprisutnih znakova raspadanja – zapahnuo me, duboko iz utrobe, reski zadah truleži. Propadanja nečega od vitalnog značaja. Poput sitnog odrona na autocesti. [...] Trenutak u kojem sam donijela odluku nepovratno se sunovratio u vrtložne meandre podsvijesti, poput zagnjurene glave
30 plivača kojeg sam tih dana viđala na potpuno praznoj plaži. Pojavio bi se rano izjutra, s prvim zrakama sunca ili u suton. Osim mog odsutnog tijela, izvaljenog preko ruba betona, nije bilo bijesnog psa ni ocvalih lovaca na *furešto* meso. Tek bi pokoji endemski poklonik rekreacije u prirodi projurio na rolama, rjeđe na biciklu. Bio je kasni listopad, borove iglice su promijenile boju iz zagasitozelene u smeđu. Oleandri su trusili crknute latice po razgaženoj zemlji.
35 Iz udaljene kuće dopirao je utučeni glas Ornelle Vanoni: *amove fai presto / io non resisto / se tu non arrivi / non esisto / non esisto / non esisto / non esisto...* Nebo nad svjetionikom je pomodrililo. Po njegovim dolascima mogao si naviti sat. Odsutan, spori hod, odmjeravanje površine, kratko zadržavanje na skalinama, skok na glavu. Pliva ujednačenim ritmom oko 45 minuta, meditativno. Pred kraj prebacuje u leptir.

40 Izvaljena potrbuške na mlakom tlu promatrala sam njegove ruke kako u širokom luku izranjaju iz vode. Kad prislonim uho na ugrijani beton mogu čuti mrežkanje valova. Nismo uspostavili osobiti kontakt. Jedina spona među nama je mjesto na kojem smo se sretali, svakog dana u isto vrijeme. Čak su nam i perspektive različite: on na moju polaže pravo iz vode, ja na njegovu s mlakog betona. Kao i na sve ostale sudionike ovog igrokaza, samo što ih
 45 nije bilo. Ostali bismo nas dvoje. Znala sam ga iz viđenja – nekadašnji kapetan duge plovidbe na *strancu*. Otkad mu je žena oboljela od rijetke autoimune bolesti zauvijek se iskrcao s broda, maratonskim rutama tažeći nostalgiju za vodenim prostranstvima. Govorilo se da ju njeguje godinama. Sam samcat, s jednakim strpljenjem. Kao da postoji barometar njegovog strpljenja koji je svima na uvidu. Kao da je to što radi nenormalno i treba mu dići spomenik. Nisam
 50 voljela spomenike, a iz nekog sam razloga uvjeren da ih ni usamljeni plivač ne voli. Često sam promatrala kako puni morskom vodom bijele, plastične kante u koje se nekad točio benzin, a potom ih sprema u gepek crnog automobila. Jednom sam mu u prolazu dobacila: - Kuda s tim silnim morem?

- Žena u njemu ražentaje kosu. Naročito ljeti.

55 Svetac. Trebalo bi mu dići spomenik. Kao da itko normalan i zdušno posvećen bilo čemu u sadašnjosti može voljeti spomenike, otužne podsjetnike na „bolja vremena“. Ali u ovim se krajevima, po *difoltu*, svako svršeno vrijeme oplakuje kao bolje. Za razliku od onih koji su, ne tako davno, umirali u ime budućih boljih vremena i čije biste zjape zapisane na kakvoj pustopoljini koja će preko noći biti prenamijenjena u građevinsko zemljište na kojem će, dok
 60 kažeš bager, niknuti suvremena svetišta najsajnijeg razdoblja ljudske povijesti, ovaj se narod presamićuje nad vlastitom prošlosti. [...] Zatrovana geografskim i osobnim naslijeđem, trudila sam se oduprijeti žaljenju za *tempi passati**. Stojimo smjelo! Kao kartonske kutije na trusnom području. Kao moje obamrlo tijelo na ofucanoj plaži, monumentalnije od svih skulptura od soli. U dnu utrobe me presječe tupa bol. Zaronila sam najdublje što umijem eda bih razbucala
 65 putanju jatu sićušnih riba. Zamislila sam njihove masne otiske na bijeloj salveti. Ostavila plivača da potone u budućnosti. Sporim zaveslajima razrezujem glatku koru tirkizne površine. Slana voda mi golica grlo.

Tonem

Tonem

70

Tonem

Tonem

Tonem

Tonem

Olja Runjić, *Auf Wiedersehen, Mustafa* (2013)

---

* *tempi passati*: prošla vremena

2.

Preko začina do svrhe

neću ići na svoj pogreb s ožiljcima
iza uha zategnutog lica
koje će već biti svjetionik kukcima
u mojim očima da obrću slike
5 u mojim ušima nalaze zimnicu
o duši u nosnicama pregovaraju

Još uvijek nisam probavio filozofiju dogovora
još uvijek ratujem po bijelim brdima
još uvijek vukovima dojavljujem gdje postavljene su stupice
10 jer sve više od ovaca u dolini strahujem

od glasovitih govornika umjetnih vilica
hladnokrvnih ravnatelja krutih ovratnika
liječnika s budućom konačnošću: sve-će-bit-dobro-ne-brinite

Svejedno je što će baciti na mene:
15 zemlju vatru ili apsolutno Ništa

Bog je znadem najveća kukavica
al prikri to dobro okončanjem čovjeka.

Ipak, nešto tu manjka – možda malo soli i papra?

Mario Suško, *Čitanje života i smrti* (2003)
